

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Viite: Eduskunnan kuulemis- ja lausuntopyyntö 17.9.2020

EU:n tuleva maahanmuutto- ja turvapaikkauudistus; VN:n selvitys, Maahanmuuttoviraston lausunto (E 77/2020 vp)

Maahanmuuttovirasto ja EU-lainsäädännön ja käytännön yhteistyön kehittäminen

EU:n maahanmuuttopolitiikan uudistus on Maahanmuuttoviraston toimintaan olennaisesti vaikuttava hanke. Maahanmuuttovirasto soveltaa toiminnassaan EU-lainsäädäntöä ja vastaa Suomen osalta turvapaikka-asioiden käytännön yhteistyöstä muiden EU-maiden kanssa EU:n turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) yhteistyön puitteissa. Maahanmuuttovirasto pyrkii olemaan aktiivisesti mukana tulevan uudistuksen ja sen sisältämien lainsäädäntöehdotusten valmistelussa.

Maahanmuuttovirastossa tullaan tutkimaan EU-komission uusia ehdotuksia huolellisesti ja viraston yksityiskohtaiset näkemykset uudistukseen ja sen sisältämiin lainsäädäntöaloitteisiin muotoutuvat ja täsmentyvät myöhemmin osana EU-valmistelua.

Uudistuksen keskeisiä teemoja Maahanmuuttoviraston toimintojen näkökulmasta

Maahanmuuttoviraston kannalta keskeisiä teemoja EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistuksessa ovat erityisesti turvapaikkajärjestelmän uudistamisen kokonaisuus, vastuunjako koskevat ehdotukset ml. Dublin-järjestelmän perusteellinen uudistaminen sekä edellä mainittuun kokonaisuuteen läheisesti kytkeytyvä EU:n turvapaikkaviraston kehittäminen.

Viraston ydintoimintojen kannalta tärkeitä ovat myös turvapaikkamenettelyä, vastaanottoa, uudelleensijoittamista ja palauttamista koskevat EU-säädökset sekä kehittyvä eurooppalainen yhteistyö vapaaehtoisen paluun tiimoilta.

Maahanmuuttoviraston käytännön toiminnan kannalta olisi tärkeää pyrkiä siihen, että turvapaikkapäätöksentekoa koskevat ja uudistuksessa mahdollisesti luotavat vastuunjaon ja/tai hakemusten käsittelyvastuun uudet säännöt ja mekanismit ovat mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä sekä normaali- että kriisitilanteissa. Turvapaikka- ja Dublin-järjestelmien tulee olla sellaiset, että niiden täysimääräinen noudattaminen EU:ssa on mahdollista myös erilaisissa kriisi- tai poikkeustilanteissa (esimerkiksi 2015 turvapaikkahakemuskräisi ja 2020 koronaviruskriisi) tai niissä on täsmälliset säännöt siitä, mistä menettelyjä koskevista vaatimuksista voidaan poiketa

poikkeusolojen aikana. Erityisesti tulevan Dublin-järjestelmän tulisi olla tehokas väline edelleen liikkumisen (secondary movement) estämiseen.

EU:n turvapaikkaviraston kehittäminen

EU:n turvapaikka-asioiden tukivirasto EASOn ensisijaisena tehtävänä on ollut tukea jäsenmaita niiden turvapaikkajärjestelmien ja päätöksentekomenettelyjen harmonisoinnissa ja yhteiseen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmään. Eurooppaa vuonna 2015 kohdanneen maahanmuuttokriisin myötä operatiivinen tukitoiminta Välimeren maissa on noussut viraston työn kenties näkyvimmäksi osa-alueeksi. Samalla viraston odotetaan edistävän kolmansien maiden valmiuksien kehittämistä ja tuottavan turvapaikka-asioiden tilannekuvaa ja yhteistä analyysiä kolmansien maiden tilanteesta. Maahanmuuttoviraston toiminnan kannalta keskeistä on kehittää turvapaikkaviraston roolia ja toimivaltuuksia niin, että se pystyy paremmin tukemaan jäsenmaiden pyrkimyksiä yhtenäistää turvapaikkajärjestelmiä. EASOn tuottamat koulutuskokonaisuudet, joita myös Suomi aktiivisesti hyödyntää, ovat kiinteä osa tätä työtä.

Maahanmuuttovirasto osallistuu EU:n turvapaikka-asioiden tukiviraston toimintaan viraston käytännön yhteistyöverkoston, operatiivisen tukitoiminnan ja viraston hallintoneuvoston (Management Board) työskentelyn kautta. Vaikka EASOn oman henkilöstön määrä on vuosien varrella kasvanut ja sitä pyritään jatkuvasti kasvattamaan osana nähtävissä olevaa transitiota EU:n turvapaikkavirastoksi, viraston rooli on kuitenkin edelleen lähinnä koordinoiva ja sen tehtävien moninaisuus heijastuu resurssivaikutuksina jäsenmaiden turvapaikkahallintoihin. Nykyiselläänkin virasto nojaa monilla sektoreilla pitkälle kansallisten asiantuntijoiden verkostoihin. Konkreettisimmillaan resurssivaikutuksia syntyy tulevaisuudessa mahdollisista jäsenmaille asetettavista velvoitteista osallistua tietyllä henkilömäärällä EU-viraston koordinoimiin tukiopeeraatioihin.

Maahanmuuttovirastolla on jo vuodesta 2015 huomattavaa kokemusta EASOn asiantuntijatukeen osallistumisesta. Tukitoiminnasta Välimeren maissa on tullut EASOille pysyväluonteista toimintaa. Asiantuntijoiden lähettämisessä operaatioihin joudutaan aina punnitsemaan sen vaikutusta kansallisten ydintehtävien hoitamiseen. Maahanmuuttoviraston kokemusten perusteella EU:ssa olisi uudistuksen yhteydessä tärkeää käydä keskustelua EU-viraston tukitoiminnan tavoitteista ja tärkeimmistä muodoista. Operaatioiden resurssitarpeet ovat nykymuotoisissa operaatioissa olleet varsin merkittäviä ja ne ovat myös jatkuvasti olleet kasvussa. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole olemassa yhteistä käsitystä EASOn operaatioiden ja nykymuotoisen tukitoiminnan kustannustehokkuudesta ja vaikuttavuudesta, koska asiasta ei ole saatu jäsenmaiden käyttöön itsenäistä arviointitietoa.

Edellä mainittu huomioiden, uudistuksen valmistelussa olisikin EU:n turvapaikkaviraston kehittäminen yhteydessä tärkeää pyrkiä aktiivisesti vaikuttamaan siihen, millaisia määrällisiä velvoitteita jäsenmaiden osallistumiselle ml. Suomelle asetetaan EU-lainsäädännössä. Eri tukimuotojen määrittelyssä tulisi hyödyntää käytännön kokemuksia.

Ylijohtaja

Jari Kähkönen

Erytisasiantuntija

Tuomas Koljonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 22.09.2020 klo 15:51. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi
todentaa kirjaamosta.

Liitteet -

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi Migri/apulaispäällikkö, johdon assistentti, turvapaikkayksikkö, lupa- ja kansalaisuusyksikkö, oikeus- ja maatietoyksikkö